

ÇOCUKLUĞUN

T A R İ H İ

Tarihten söz ettiğimizde aklımıza neler gelir? Dünyanın ve ülkelerin tarihinde dönüm noktası olarak kabul edilen olaylar, kanlı savaşlar, zaferler, yenilgiler, imparatorlukların kuruluşları-yıkılışları, kralların, komutanların ve soyluların yaşamları... Gerçekten de çok uzun süre boyunca tarihçiler devletlerin ileri gelen kişileri ve önemli politik olaylarla ilgilenmişler; onları kaydetmişler. Ancak, sıradan insanların geçmişte neler yaşadıkları, ilgi alanlarına pek girmemiş. Bunun nedeni, yalnızca tarihçilerin bu konularla ilgilenmemeleri değil, sıradan insanlara ilişkin daha az sayıda belge ve kayıt kalmış olması aynı zamanda. O dönemlerde çok az kişi okuma-yazma bildiğinden, bu insanlar kendilerine ilişkin daha az sayıda kanıt bırakmışlar. Böylece o günlerden bugünlere daha az bilgi kalmış. 20. yüzyıla gelindiğinde, tarihçiler artık bu konularla da ilgilenmeye başlamışlar. Özellikle Philippe Aries adında bir Fransız tarihçinin 1963 yılında yazdığı bir kitap, bu konuda çok şeyi değiştirmiş. Aries, kitabında sıradan aileler ve onların çocuklarının geçmişini anlamaya ilişkin geliştirdiği yeni yöntemleri ele almış. Biz de bu yazımızda çocukluk tarihinin kimi ilginç yönlerini size aktarmayı düşündük. Eğer çocukluğun tarihini merak ediyorsanız, yazımızı okumayı sürdürebilirsiniz.

Taş Devri'nde yaşam nasıldı? Bugün sahip olduğumuz teknolojik olanakların hiçbiri o zaman yoktu. Ateş vardı, kap-kacak ve kesici aletler vardı, o kadar. İnsanlar mağaralarda yaşarlardı. Baba avlanırdı, anne meyve, yemiş, kök ve zehirsiz otları toplardı. Yaşam, her yönüyle doğayla iç içeydi. Bu nedenle çok ciddi bir yaşam savaşı da söz konusuydu. İşte, böyle bir dönemde çocuk olmak hem güzel hem de zor olsa gerek. Güzeldi; çünkü çocuklar doğadan uzak değillerdi. Zordu; çünkü çocukların yaklaşık yüzde ellisi daha büyüyemeden ölüyorlardı. Bunun nedenini tahmin etmek hiç de güç değil. Doğal afetler, hastalıklar, vahşi hayvanlar, kazalar... İnsanlar, o dönemde bunlarla henüz başedemiyordu ve tüm bu olumsuzluklardan da en çok çocuklar etkileniyordu. O dönemde, pek oyuncakları olmadığından, çocukların oyun gereksinimlerini doğal nesnelerle karşıladıkları düşünülüyor. Taş Devri'nde yaşayan çocuklara ilişkin bilinenler, arkeologların açığa çıkardıkları kadıyla yukarıda sözünü ettiklerimizden fazla değil. Çünkü, bu devirden kalma buluntular arasında çocuklara ilişkin pek ipucu yok. Gelin ilk çağlardan günümüze doğru ilerleyelim.

Çocuk sevgisi her zaman vardı. Eski Mısır döneminden kalma bu heykelle kızını kucağına alıp öpen bir anne var.

Ludingirra'dan Annesine...

Şimdi Irak sınırları içinde bulunan Sümer kenti Nippur'da yapılan kazılarda bulunan bir tablette, bir çocuğun annesine yazdığı bir şiir vardı. Çivi yazısıyla yazılmış bu şiiri sümerolog Muazzez Çiğ çözümlenmiş. Arkeolog Emin Başaranbilek, ortaya çıkarılan bu şiire ilişkin şöyle bir öykü kurgulamış: Nippur'da oturan Ludingirra adında ergen bir çocuk, bir gün yaşadığı bu yeri terk edip başka bir kente gitmiş. Üzüntüden yataklara düşen annesini özleyen Ludingirra, Nippur'a giden bir haberciyle annesine yazdığı bu şiiri göndermiş. Bakalım Ludingirra annesine neler söylüyor... (Soru işaretleri çözümlenememiş sözcükleri gösteriyor.)

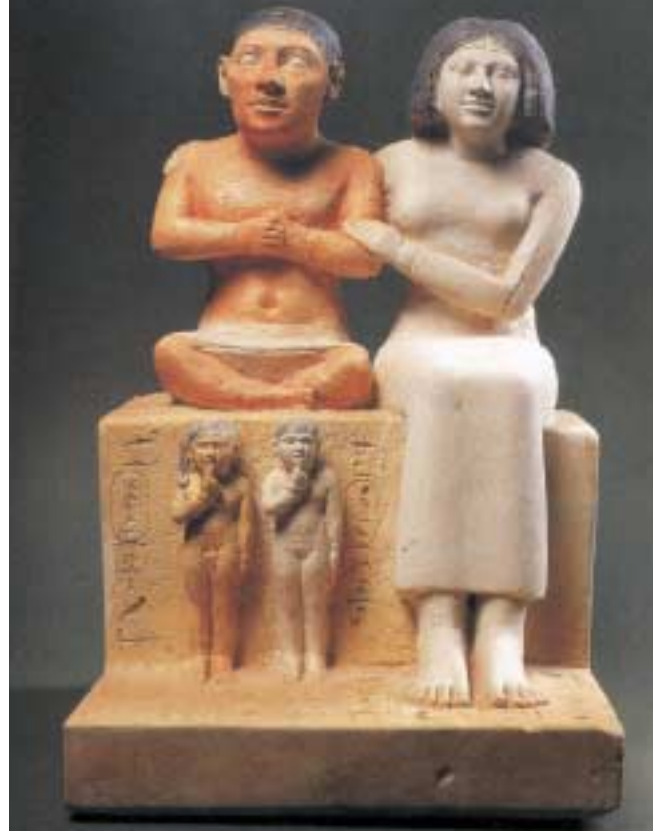
*Geziye giden kralın habercisi,
Seni Nippur'a göndereceğim, şu haberi ulaştır.
Uzun bir yolculuk yaptım.
Annem üzüntüde (?) uyuyamıyor,
Odasına bir kızgın söz girmeyen o,
Durmadan yollara sağlığını soruyor,
Selam mektubumu eline ver.
Senin için neşelenecek olan annem(in eline).
Eğer annemi bilmiyorsan (onu tanımaya yarayacak) tarifini vereyim.
Onun satırlarında sevimli bir ses, kelimelerinde iyi bir anlam!
Kol ve ayakları ılıdıran (?), parlak (?) bir heykel (dir annem).
Tanırsal bir güzellik, bir gelin, bir neşe,
Genç kızlığından beri takdis edilmiştir o.
Kaynatasının evini kendi gücüyle idare eden,
Kocasının tanrısına alçakgönüllülükle hizmet eden
"Inanna'nın yeri"ni bakmasını bilendir o.
Kralın ağzının sözünü hiçe saymazlık etmez.
İhtiyatlı, malı mülkü çoğaltandır o.
Sevilen, neşeli, hayat doludur.
Kuzu, iyi kaymak, bal ve kalpten taşan yağdır.
Annemin ikinci özelliğini vereyim.
Annem ufukta parlayan bir ışık, dışı bir dağ geyiği,
Bir sabah yıldızı, en parlak...
Kıymetli bir akik, Marhaşi'den bir san safir,
Bir prenses mücevheri, cazibe dolu.
Sevimli bir neşe (?), bir akik mücevheri.(?)
Bir kalay yüzük, bir demir bilezik,
Bir altın çubuk (ve) parlak gümüşdür.
Gerçek bir fildişi heykelcik, pek çekici
Lapislazuli tabanlık üzerinde duran bir alabastar lama (dır o).
Sana annemin üçüncü özelliğini vereyim.
Annem mevsiminde yağmur, en iyi tohumlar için sudur.
Bol ürün, iyi (?) huntı arpası...
Bolluk bahçesi, neşe dolu.
İyi sulanmış çam, kozalaklarla süslü.
Yeni yılın ilk meyvesi, ilk ayda yetişen ürün,
Sulama hendeklerine bereket getirecek suyu götüren bir kanal,
Çok tatlı Dilmun hurması, çok aranan en iyi cins hurmadır o.
Sana annemin dördüncü özelliğini vereyim.
Annem kurbanların sevinci dolu bir bayramdır.
Saygılı bir korku ile bakılan bir Akitu kurbandır o.
O, çok neşe veren bir dans yeridir.
Prenslerin yarattığı bir bolluk şarkısıdır.
Bir aşk, zevke doymayan, seven bir kalptir o.
Rahata dönen bir esirin haberidir o.
Sana annemin beşinci özelliğini vereyim.
(Annem) çam ağacından bir araba, şimşir ağacından tahtirevan,
En iyi yağlarla kokutulmuş güzel bir elbise,
Devekuşu yumurtasından bir şişe, en iyi yağ doldurulmuş,
Süslenmiş, hoş (?) bir taç (?)
Sana verdiğim tarifler onları sana şekillendirmiştir.
Lama'lara sahip olan o hoş hanım annemdir.
Kulak kesilen ona... neşe ile götür.
"Sevgili oğlun Ludingirra'dan selam" de ona.
.....Sana vereyim??...*

Zaman içinde bugüne biraz daha yaklaştığımızda, çocuklara ilişkin bilgileri Sümer tabletlerinde buluyoruz. Mezopotamya'da yaşamış olan Sümerliler, bilindiği gibi ilk tekerlekli taşıtları ve çivi yazısını geliştiren uygarlık. Yazı yazmamızı Sümerliler'in çivi yazısını geliştirmesine borçluyuz biraz da. O zamanlar henüz kâğıt olmadığından, çivi yazısı kil tabletlerin üzerine kazınırdı. Yazının bulunmasıyla, öğretilmesinin gerekliliği de ortaya çıktı. Bu amaçla çivi yazısının öğretildiği okullar kuruldu. Tarihte bilinen "ilk" okullar böylece Sümerliler'le kurulmuş oldu. Sümerliler okula "tablet evi, öğretmene "okulun babası", öğrencilere de "okulun oğulları" derlermiş. Bu sözcüklerin anlamından yola çıkarak, arkeologlar, o dönemdeki öğretmenlerin ve öğrencilerin yalnızca erkek olduklarını düşünüyorlar. Ama, Sümer okullarına tüm erkek çocukların katılabildiğini sanmayın. Okula yalnızca kent prenslerinin, elçilerin, rahiplerin, tapınak görevlilerinin, askerlerin, yazmanların çocukları gidermiş. Bu kişiler, o dönemin seçkin kişileriymiş. Daha alt tabakalardan kişilerin çocuklarına gelince, onlar da tarlalarda ve başka işlerde çalışırlarmış. Üstelik, Sümerliler'de çocuk işçiler tıpkı kadın işçiler

M.Ö. 1900-1600 yıllarından kalma bir okul tableti. Sümerliler'in Nippur, Uruk, Mari gibi kentlerinde erkek çocuklar okula gidip kil tabletlere yazı yazmayı öğrenirlerdi. Okula yalnızca soyluların ve ileri gelen başarılı kişilerin çocukları gidebilirdi. O dönemde okul eğitimi oldukça katı yöntemlerle yapılırdı.

gibi yarım ücret alırlarmış. Kadınlara ve çocuklara verilen değeri tahmin etmek pek güç değil.

Bu heykel Eski Mısır'da yaşamış bir aileyi gösteriyor. Ailenin çocukları daha küçük boyutlarda şekillendirilmiş.

Eğitim konusuna dönecek olursak, öğretmenler Sümerli çocukların üzerinde çalışacakları tabletleri hazırlarlarmış. Ayrıca, öğrencilerin ödevlerini yapıp yapmadıklarını da denetlerlermiş. Öğrencilerse verilen ödevleri ezberlemekle yükümlüymüşler. Ezberlemek, o zamanki eğitim sisteminde önemli bir yere sahipmiş. Bugün, çağdaş eğitimcilerin yaratıcı ve geliştirici bulmadıkları ezberci eğitim anlayışının Sümerler'e dek uzandığını buradan anlayabiliriz. Sümerli çocuklar, okulda kil üzerine çivi yazısı yazmayı öğrenmekten başka, ekonomi, matematik, geometri, uzunluk-ağırlık-hacim ölçüleri, gökbilim ve tıp konularını da öğreniyorlarmış. Eğitimlerinin daha ileri aşamalarındaysa Sümerli tanrıların ve kralların yaptıkları işleri, kahramanlıklarını anlatan efsaneleri kil tabletler üzerine kazıyorlar ve ezberliyorlarmış.

Zaman yolculuğumuzu sürdürelim. Biraz da Eski Roma ve Eski Yunan'da çocuğun durumuna göz atalım. Bu dönemden kalma eserlerde çocuklara ve oyunlarına ilişkin betimlemelere rastlanıyor. Ayrıca, varlıklı aileler ve çocuklarına ilişkin bulgular da var. Bu dönemde bebeklerin doğumu kutlanacak bir olay olarak değerlendirilmiş. Ancak, istenmeyen ya da hastalıklı çocuklar uzak yerlere bırakılarak ölüme terk edilirmiş. Varlıklı ailelerde bebeklere sütanneler bakarmış; yürümeyi ve konuşmayı öğrenen çocuklara da pedagoglar. Bugün de kullanılan "pedagog" sözcüğü eğitimci anlamına gelir. Genelde erkek

1664'te yapılmış olan bu tablodaki çocuklar ne kadar da neşeli ve hareketli görünüyorlar!

Soylu aileler, ünlü ressamalara çocuklarının tablolarını yaptırırlardı.

1567 tarihli bu tabloda soylu bir aile resimlenmiş. O dönemde çocuklar büyüklerin kopyası olacak şekilde giyinirlermiş.

çocuklar pedagoglarca eğitildikten sonra dil dersleri veren bir öğretmene gönderilirmiş. Dil derslerinde ünlü ozanların şiirleri yazılıp ezberlenirmiş. Ayrıca, o dönemde çocukların müzik eğitimine de önem verilirmiş. Kız çocuklar, erkek çocuklara göre daha sınırlı eğitim alırlarmış. Genellikle evde oturup yemek pişirmeyi, örgü örmeyi öğrenirlermiş.

Çocukluğun tarihine ilişkin ipuçları geçmişte yapılmış tablolarla ortaya çıkıyor. Bu resimlerden onların nasıl giyindiklerini, nasıl yaşadıklarını anlayabilirsiniz.

Günümüze yakın tarihlere ait arkeolojik buluntulardan çocuklarla ilgili olanlarının sayısı, daha eski tarihlilere göre daha fazla.

Arkeologların yorumuna göre bu, çocukluğun ve çocukluğun toplumsal öneminin zaman içinde arttığını gösteren bir kanıt. Çocukluğun toplumsal öneminden söz edince akla

yazımızın başında adı geçen tarihçi

Philippe Aries geliyor. Aries, ortaçağ dönemindeki çocukluğa ışık tutuyor. İncelemelerini Fransız toplumu üzerinde yapan Aries'e göre, çocukluk, yalnızca biyolojik bir gelişim dönemini değil, toplumsal bir grubu temsil ediyor. Aries, çocukluk kavramının 15.-16. yüzyıllardan önce bilinmediğini düşünüyor. Ancak, bundan kastettiği çocukların sevilmedikleri, ihmal edildikleri ya da terk edildikleri

demek değil. Onun belirtmek istediği, çocukların yetişkinlerden farklı görülmediği. Örneğin, 10. yüzyılda yaşayan sanatçılar eserlerinde çocukları küçük yetişkinler gibi görüntülüyorlarmış. Bu, çocukların uzunca bir süre yetişkinler gibi kabul edildiklerine ilişkin örneklerden yalnızca biri. Çok eski zamanlarda çocukları tanımlayan sözcükler bile yokmuş. Sonuç olarak, Aries, Ortaçağ'da çocuklukla pek ilgilenilmediğini düşünüyor. Çocukların o dönemlerdeki giysileri yetişkinlerin bir benzeriydi. 17. yüzyılda ilk çocuk giysileri ortaya çıkmaya başlamıştı. Ancak Aries, çocuklarına özel giysiler giydirenlerin daha çok toplumun üst tabakasından aileler olduğunu düşünüyordu. Toplumun daha alt tabakalarından olan ailelerin çocukları giysi, yaşam ve oyun açısından yetişkinlerden hiç de farklı değildi. 18. yüzyıldan başlayarak çocukluk kavramı yavaş yavaş değişmeye başladı. Bu değişim süreci içinde, çocuk giderek ailenin merkezinde yer alır oldu. Aries'in düşüncelerine karşı çıkanlar da oldu; ancak o yine de çocukluk tarihi çalışmalarını başlatması nedeniyle tarihteki öncülük konumunu korudu..

Bu kez zaman içinde ilerlemeyip, dünya üzerindeki yerimizi değiştirelim ve Osmanlı İmparatorluğu

döneminde çocukların nasıl yaşadığına bir gözatalım. Osmanlı İmparatorluğu döneminde çocuklar büyüye değin eve bağlı bir yaşam sürdürürlerdi. Avrupa'dakine benzer bir biçimde, yoksul ve varlıklı ailelerin çocuklarına sağladıkları eğitim, birbirinden farklıydı. Yoksul çocuklar "taş mektep" denilen mahalle okullarına giderdi. Varlıklı kişilerse çocuklarına özel öğretmenler tutardı. O dönemde çocuklar daha çok kendilerinin ya da büyüklerinin onlar için yaptıkları

oyuncaklarla oynarlardı. Bugünkü gibi oyuncak üreten fabrikalar yoktu. Tahta çemberler, kayıklar, firdöndüler (döndürülerek oynanan, altı köşeli topaç benzeri bir oyuncak) onların en çok oynadıkları oyuncaklardı. Buldukları artık malzemelerden oyuncak yaparlardı. Karagöz-Hacivat gibi gölge oyunlarına çok ilgi duyarlardı. O zamanki çocuklar daha çok sokakta oynarlardı. Çocuk parkları olmadığından, oyun yeri olarak mahalle aralarını, cami avlularını, yangın yerlerini (o dönemde evlerin çoğu ahşap olduğundan, çok yangın çıkardı) ve mezarlıkları seçerlerdi. Osmanlı döneminde yabancı ressamın resimlerindeki çocukları inceleyen araştırmacı Marianna Yerasimos, Osmanlı toplumunda çocukların küçülmüş büyükler gibi göründüklerini söylüyor. Bunun nedeni, giysilerinin, büyüklerinkilerin küçük birer kopyası olmasıydı. Onun bu gözlemi, Fransız toplumuna ilişkin Aries'in gözlemlerine çok benziyor.

Zaman içindeki yolculuğumuzu biraz daha sürdürüp yirminci yüzyıla gelelim. Geçtiğimiz yüzyıl, çocukluk kavramının birçok toplumda daha da geliştiği bir dönem oldu. Dünya çok önemli tarihsel olaylara sahne oldu. Yirminci yüzyılın ilk kuşakları iki ayrı dünya savaşı yaşadı.

Acının ve yokluğun anlamını belki de en çok onlar farkettiler. Acı deyince akla hemen Anne Frank geliyor. Anne Frank 1940'larda Hollanda'da yaşayan bir yahudi ailesinin kızlarından biriydi. Hitler yönetimi yahudileri baskılamaya başladıktan sonra, aile iki yıl saklandı. Ancak, en sonunda onlar da bulunarak toplama kampına götürüldüler. Saklanmaya başladıklarında 13 yaşında olan Anne Frank, bir anı defteri tutmaya başladı. Daha sonra anıları kitap olarak yayımlandı ve tarihe ışık tuttu. Hitler döneminde yahudilerin yaşadıkları zorlukları bir genç kızın anılarından okumak, insanları çok etkiledi. Şimdi Hollanda'da Amsterdam kentinde Anne Frank Müzesi'nde yaşamlarına ilişkin birçok şey sergileniyor. Anne Frank o zaman daha çocuktuktu ve onun gibi milyonlarca çocuk ve insan savaşlardan, anlaşmazlıklardan ve ırk ayrımından, yokluktan ötürü çok acı çekti.

Anne Frank'ın Anı Defterinden

20 Haziran 1942

...Babam, annemi aldığı zaman otuz altı yaşındaymış; annem de yirmi beşinde. Kızkardeşim Margot, Frankfurt on Maine'de, 1926 yılında doğmuş. Yahudi olduğumuz için 1933'te Hollanda'ya göçtük. Babam Travies N. V. şirketine işletme müdürü atandı. Bu firma yine aynı binada bulunan, babamın da hissedar olduğu Kolen ve Co. firmalarıyla birlikte iş görüyor.

Ailenin geri alan üyelerine gelince, Hitler'in yahudilere karşı çıkarttıkları yasaların

silisesinden kurtulamadılar. Bu yüzden hep kaygı içinde yaşadık. Dayılarım (Yahudi kırıgından) sonra Amerika'ya kapağı attılar. Ninem de bize geldi, yetmiş üç yaşında. 1940 Mayısından sonra iyi günlere veda ettik. Önce harp. Yenilgi. Sonra Almanlar sökün etti. Derken biz Yahudilere bilinmedik çilelerin kapaşı açıldı.Yahudilere karşı ardı ardına yasalar geldi: Yahudiler sarı yıldız takacak! Yahudiler bisikletlerini teslim edecek! Yahudiler trene binemez! Otomobil süremez! Yahudiler üçle beş arası alışveriş edemez! Yahudiler, sadece "Yahudi dükkânı" yaftası taşıyan dükkânlara girebilecek! Yahudiler sekidzen sonra soğağa çıkmayacak! Bu saatten sonra bahçelerinde bile oturamayacaklar! Yahudiler tiyatroya, sinemaya, eğlence yerlerine giremez! Yahudiler maçlara katılamaz! Havuzlar, kortlar, hokey alanları Yahudilere yasak! Yahudiler Hristiyanları ziyaret edemez! Yahudiler ancak Yahudi okullarına gidebilirler! Daha böyle bir sürü yasak...

Neye dokunsan yasak! Ne yapsan yasak! Gene de yaşayıp gidiyorduk. Jopie derdi ki bana: "Ödüm kopuyor kımlıdamaya, yasak bir şey yapacağım diye." Özgürlük diye bir şey kalmamıştı. Gene de yasadığımızı sükreliyorduk...

Oyun oynamak, bugün olduğu gibi, geçmişte de çocuk dünyasının önemli bir parçasıydı.

Yirminci yüzyılda, Türkiye açısından da çok önemli olaylar yaşandı. Herşeyden önce Cumhuriyet ilan edilmiş ve devrimler yapılmıştı. Toplumsal anlamda her konuda bir değişim sürecine girilmişti. Harflerin, giyim kuşamın, kanunların değişimiyle Türkiye’de çocuk, yetişkin herkes yeni bir döneme adım attı. Cumhuriyet döneminin çocukları, şimdi büyükbaba ya da büyükanne oldular. O dönemde neler yaşadıklarını belki de bize en iyi onlar anlatırlar. Ankara Üniversitesi’nden Prof. Dr. Mine Tan bir araştırma sırasında, Cumhuriyet döneminde çocuk olan Zerrin Tüzün’le bir söyleşi yapmış. 1917’de doğan Zerrin Tüzün, eski Cumhuriyet Senatosu’na seçilen ilk kadın üyeydi. Söyleşilerinin bir bölümünde Zerrin Tüzün, İzmir’de insanların fesi bırakıp şapka giymeye başladıklarını şöyle anlatıyor:

"Fes kaldırılacak diye bir emir çıktı. Babam da gitti, çarşıdan bir şapka satın aldı, geldi... Hatta bir müddet, iki eniştem, birbirlerine şapkalarını gösterirdi: 'Ben bunu aldım, sen ne aldın?', 'Sana yakışmış, yakışmamış' gibi... Ve bir cuma günü, o zaman cumaydı tatiller, bir cuma günü, bugünden itibaren fes giymek yasak denildi. Bizim evimiz de Soğukkuyu Caddesi derler, İzmir'de Karşıyaka'da, o caddenin üzerindeydi. Bir anda inanır mısınız, cadde yırtık fesle doldu. Fesini yırtan sokağa attı. Kıpırmızı oldu cadde neredeyse ve herkes şapka giydi. Ve şimdi mesela, zaman zaman sarıklılar, takkeliiler falan görüyoruz. Hayır, hiçbir tane yoktu öyle. Herkes gayet normal şapkasını giydi başına."

Çocukluk anıları, işte böylesine ışık tutuyor Cumhuriyet tarihine. Bizler de onların yaşadıklarına dikkatle bakalım ki geleceğimizi olumluluklarla dolduralım.

. Zuhale Özer

Onlar ve Onların Adları

Mahir Kula

Nergis, Çiğdem, Buket
Gül, Yasemin, Demet
Çiçeklerden demet demet
Adları çiçek adları
Yüzleri çiçek yüzleri
Kimi dağlarda, sarp kayalıklarda
Kimi bahçelerde, saksılarda.
Gün olur gonca gonca açılır
Gün olur yaprak yaprak dökülür
Onlar mı güzel?
Çiçekler mi güzel?
Onlar çiçeklerden güzel
Onlar adlarından güzel

Seyhan, Nil, Dicle, Fırat
Adları ırmak adları
Gezerler dağları, ovaları
Kâh bulanık, kâh duru
Ne serüvenler yaşarlar
Karlı dağların yamaçlarından
Engin denizlerin dinginliğine
Kimi çavlan olur, yükseklerden dökülür
Kimi sakın olur, yazılara yayılır

Yıldız, Güneş, Sema, Uzay
Adları göklerde gezer
Kimbilir?
Belki yürekleri de!
Kimi gece olur ışıldar,
Kimi gün olur ışıldar.
Kâh kararır, kâh ağarır

Kaya, Doruk, Yamaç, Sarp
Dağlarla anılır adları
Belki dağlarda eğlenir gönülleri
Dağlar var sarp, ürkütür yürekleri
Dağlar var sakın, bağrında eğler papatyaları, gelincikleri

Kurt, Aslan, Şahin, Doğan
Adları totem adları
Kimi yerde gezer, mağrur, hâkim
Kimi yüksekten uçar, alıcı kuş misali
Yarışırlar adları, sıfatları, kendileri
Bazen adları onların peşinde
Bazen onlar adlarının peşinde
Adları totem adları
Koyanlara selam olsun!

Nisan, Mayıs, Eylül
Meltem, Bora, Yağmur
Adları mevsim adları
Adları iklim adları
Bazen ılık, sakın, yumuşak
Bazen sarp, soğuk, inatçı
Mevsimler gibi
İklimler gibi
Çocuklar gibi
Çocuklar
Adları
Hepsi onların adları
Biraz umutları
Biraz hayatları

Bazen hayal, bazen gerçek
Kendileri adlarından gerçek
Adlar hayal, onlar gerçek